

Лапінська Іванна Володимирівна

Студентка групи ДСБФз-21

Науковий керівник – к.е.н., доцент Дерлиця А.Ю.

ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО ЗВІТУВАННЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Основною метою організації звітування розпорядників бюджетних коштів є забезпечення відкритості і прозорості та належного інформування громадян про використання бюджетних коштів. Слід зазначити, що на законодавчому рівні, зокрема Законом України «Про відкритість використання публічних коштів» [1] та Бюджетним кодексом України [2], передбачено механізм публічного представлення звіту про виконання місцевих бюджетів.

Безпосередня участь громадськості в бюджетному процесі є необхідною умовою ефективного використання суспільних ресурсів та забезпечення інтересів громадян. Важливо цю практику розвивати, щоб така участь була максимально ефективною, базувалася на принципах справедливого використання бюджетних ресурсів. Важливу роль у забезпеченні підвищення прозорості бюджетного процесу у Тернопільській області відіграють активні громадяни. Серед різноманітних громадських ініціатив були ті, які дали можливість громадськості брати участь в управлінні місцевими фінансами. Проте відсутні нормативно-правові акти, які б детально регламентували цей порядок та визначали процедури цього процесу. Позитивним моментом можна вважати ухвалення Тернопільською обласною радою рішенням №1885 від 10.02.2015 Порядку публічного звітування головних розпорядників бюджету Тернопільської області [3].

Не зважаючи на позитивну динаміку останніх двох років, важливо зауважити про наявність проблем [4], які різко знижують дієвість публічного звітування, серед них: відсутність у відкритому доступі графіка публічних звітувань, недотримання графіку комісіями обласної ради. Негативною тенденцією є випадки оприлюднення оголошення про засідання комісії, на якій заслуховують звіт, на сайті обласної ради не завчасно, а за 2-3 дні до засідання комісії, не визначено чіткий час заслуховування звіту головного розпорядника коштів.

Серед проблем ефективності використання коштів – дублювання у плануванні видатків бюджету, які повторюються без урахування минулих помилок. Основну частку у плануванні видатків складає оплата праці працівників та витрати на утримання установ, часто такі видатки складають питому вагу у видатках підприємства, а видатки, які б забезпечували якість послуг, що надаються підприємством, відходять на другий план. Відсутність у

місцевої влади стимулів для економного використання субвенцій, зокрема інвестиційних. Планування та використання коштів на виконання повинна здійснюватися з прорахунком майбутнього позитивного ефекту. Контроль за ефективністю використання коштів обласного бюджету залишається слабким. Основна причина комплексу проблем у використанні коштів обласного бюджету – це пасивна позиція громадян, які сплачують податки та одержують послуги, значно активнішими залишаються особи, які зацікавлені в одержанні з бюджету фінансування. Обмеженою є аналітична інформація від неурядових джерел. Серед актуальних проблем є неспроможність представників засобів масової інформації опрацьовувати надану інформацію, а також подекуди слабка реакція влади на зауваження з боку громадянського суспільства.

У звітах розпорядників коштів про виконання бюджету бракує доступності і зрозумілості для користувача, має місце приховування бюджетної інформації. Практика донесення бюджетної інформації до громадськості є несистемною, адже там де має місце корупція, інформація завжди приховується, або надається не у повному обсязі. При відображенні бюджетної інформації на веб-сайтах органів місцевого самоврядування спостерігається формалізм, інформація викладається як оголошення або повідомлення про проведення громадського обговорення, круглого столу тощо. Однак дуже мало інформується про результативність проведених заходів. Пошук інформації на сайтах залишається складним. Офіційні веб-ресурси часто наповнюються матеріалами іміджевого характеру про вищих посадових осіб, що не несе в собі ніякої змістовної інформації, яка б відображала стан справ у місті не лише у бюджетній, але і інших сферах.

Активізація громадянського суспільства в нашій країні викликає високі очікування у громадян змін в системі прийняття рішень та виконання органами влади покладених на них функцій. Однак органи місцевої влади повільно реагують на суспільні зміни. Це відбувається не лише через нечіткість законодавчих вимог публічної звітності, а і тому, що має місце недостатність дієвих механізмів впливу громадськості.

Громадськості необхідно вимагати від органів влади максимальної публічності та більшої зрозумілості у наданні бюджетної інформації, щоб кожен громадянин, навіть без фінансової освіти, міг зрозуміти, які доходи у нашого міста, як місцева рада їх витрачає. Це дасть можливість громадськості впливати на прийняття рішень про виділення ресурсів на конкретні програми та напрямки.

Впроваджуючи громадський контроль за використанням коштів платників податків, ми зможемо впливати на ухвалення важливих для громади рішень та захистити наші права.

Обласній раді спільно з представниками громадськості необхідно:

- ініціювати розробку належних критеріїв ефективності надання бюджетної інформації, форм деталізованої звітності щодо виконання бюджетів, дієвих методів оцінки та перевірки витрат коштів;
- максимально наповнити бюджетною інформацією у формі, доступній для розуміння звичайного користувача (оголошення та результати

громадського обговорення проекту бюджету, рішення обласної ради з усіма додатками щодо бюджету та змін до нього, інформація про поточне виконання бюджету, звіт про бюджет попереднього року, інформація про виконання місцевих програм, інші форми спілкування з громадськістю та представлення бюджетної інформації);

– необхідно шукати шляхи підвищення участі громадян у бюджетному процесі, зростання можливостей журналістів у роботі з інформацією про використання коштів бюджету, розширення участі громадськості у бюджетному процесі, посилення інституційної спроможності неурядових аналітичних центрів впливати на ефективність видатків.

Дані заходи сприятимуть підвищенню ефективності використання бюджетних коштів, посиленню відповідальності головних розпорядників коштів перед громадськістю області за результат використання ресурсів бюджету, забезпечення прозорості бюджетного процесу на місцевому рівні.

На мою думку, проблема публічного звітування про результати використання коштів місцевого бюджету полягає в основному у відсутності у громадян запиту на дану інформацію, і тому нівелює потужний інструмент впливу на бюджетний процес. Необхідно доносити до громадян міста усвідомлення важливості їх участі у громадських слуханнях, адже це стане за порукою підвищення ефективності використання коштів місцевого бюджету.

Ми згодні з висновками Кириленко О.П. та Малиняка Б.С., що досвід Тернопільської області щодо публічного звітування розпорядників коштів обласного бюджету є унікальним та повинен бути поширений на інші області України. Застосовувана практика сприятиме забезпеченню прозорості бюджетного процесу, активізації участі громадян у суспільному житті [5].

Література:

1. Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/183-19>.
2. Бюджетний кодекс України №2456-VI від 08.07.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Рішення Тернопільської обласної ради від 10.02.2015 №1885 220 «Про порядок публічного звітування головних розпорядників коштів обласного бюджету Тернопільської області» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://te-rada.org/list/?type=view&id=1462>.
4. Малиняк Б.С. Трансформація місцевих бюджетів в ефективне джерело зростання суспільного добробуту / Богдан Малиняк // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2015 р. – №2 – С. 73–85 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/2598/3/>.
5. Кириленко О.П. Унікальний досвід організації публічного звітування про результати використання коштів обласного бюджету: уроки для поширення / Ольга Кириленко, Богдан Малиняк // Фінанси України. – 2017. – №3. – С. 36–50.